

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ

TÁBORI POSTA

(Folytatás)

Késő délután volt, amikor az alakulathoz visszatértünk, s bár ilyenkor már nem lenne igazán dolga a napnak, igyekezett megmutatni, hogy mégiscsak május közepe van, s nemcsak az égen, de a földön is ő az úr. A hosszú úttól és a szokatlan melegtől elcsigázottan, porosan, piszkosan vonszoltuk magunkat a gépparkon át, de a kapun túl a kaszárnyák felé igyekvő keskeny ösvényen már vidámabban szaporáztuk a lépéseket. Hát nem furcsa teremtmény az ember? A gyakorlatra való készülődés közben még az utazás és az azzal remélt változatosság tartott izgalomban bennünket, most azonban a kaszárnya biztonságába, viszonylagos nyugalomába való visszatérésnek örvendünk. Ezért hát ez a nagy igyekezet.

A mellettem lépkedő Szemjonov jobb karját hirtelen előre lendítve nagyot taszít a vézna kis Vidajko vállán, mert nem tud tőle akkorákat lépni, mint amilyeneket szeretne. A fiú előre is lódult rendesen, s kicsiny híja volt, hogy a Szerjozsa baráti gesztusától egymásba nem gabalyodtak a lábai. Aljoska dühös kis ragadozóként fordult hátra, hogy szeme közé vakkantson a türelmetlen mögötte haladónak, de amikor rájött, hogy a természetes legény legalább fél méterrel magasabban hordja a szemét, lelohadt benne a hirtelen gerjedt indulat. Mérgét mégsem nyelte vissza, hanem kissé átrágvá, tréfásra szelídítve kieresztette magából:

– Ejnye, Fityil, ha ennyire az utadban vagyok, csak lépj át nyugodtan fölöttem, a lábaid megvannak hozzá!

– Te meg ne jártasd fölöslegesen a szádat, mert kihülnek a beleid. Az orrod elé nézz inkább, és haladj tempósabban, de úgy látszik, neked nem volt még elég részed az alaki kiképzésben. – S mivel éppen a felvonulási tér előtt jártunk, ahol egy érces hangú őrmester szakasznyi újoncot egzecírozottatott, így folytatta: – Ha gondolod, beállhatsz közéjük, hasznodra lesz a gyakorlás. Tudod, mennyit kell neked még díszlépésben verni a betont? Ajajaj! Ha nekem annyit kellene masíroznom, mint amennyi még előtted áll, inkább felakasztanám magam! – ugratta a nyurga orosz a kis ukrán közlegényt, miközben elégedetten göcögve nevetett.

Aljoska azonban nem hagyta magát:

– Mivel vagy olyan nagyra, mikor te is csak a második pár csizmádat nyüvöd? Kondratyenko apánk tartogat még számodra egy negyvenhatosat, az is csak a te lábadról fog leszakadni.

S bizonyára így évődtek volna egymással akár a kaszárnyáig, ha a masírozó újoncok nótára nem gyűjtanak, s a botladozó ritmusra kapkodva lábaitak közelünkbe nem érnek. De mivel így történt, senki sem figyelt

már az ütegtársak értelmetlen feleselgetésére, inkább a kopaszokat vettük szemügyre. Többségük fehér bőrű, de van köztük öt-hat kaukázusi és két-három közép-ázsiai is. Megjött hát az utánpótlás, akiket jó ideje várunk. Az öregek a váltást üdvözölték bennük, a félévéseket az lelkesíti, hogy lesz már, aki átvegye a rájuk nehezedő szolgálati teher nagy részét, a velem azonos behívásúak pedig azért nyugtázzák elégedetten érkezésüket, mert előrébb léphetünk végre ebben az átkozott hierarchiában.

A kaszárnya bejáratához érve leraktuk hátizsákjainkat, nagyjából levertük magunkról a port, majd csizmáink tisztogatásához fogtunk. Az ajtóban csípőre rakott kezekkel és ezüstszín fogsora széles vigyorával Kondratyenko őrmester terpeszkedett, s az altisztek által rögtön sorakozót rendelt.

– Amíg mindenki meg nem fürdik – kezdte a rendre való figyelmeztetést –, senki sem teheti be lábát a kaszárnyába! Tiszta törölközőt, szappant, alsóneműt a zuhanyzó bejáratánál kaptok. Aztán csak szaporán, mert másfél óra múlva vacsorára sorakozik a tüzérsztyálya.

A fürdő és a mosoda mindjárt az étkezde mögött áll. A kisebbszerű, lapos tetejű épületet merő ésszerűségi szempontból tervezték pont ide, hisz a főzéshez szükséges gőz és a meleg víz egyaránt a közeli kazánházból érkezik. A bejárat mögötti kis előhelyiségben fali fogasokon és lócákon kívül más berendezés nem található. A fogasokra a felsőruházatot aggatjuk, az erősen viseltet alsónemű a betonpadlóra kerül. Abdrahmanov tizedes a legfiatalabbak közül majd megnevez három embert, akik összeszedik, megszámozzák és tisztára váltják át a szennyest. Ezzel megbízni valakit több mint megalázó, ez felér egy kisebbszerű büntetéssel, mert fokozatai is vannak, ugyanis a műveletek nem egyenrangúak. Akinek az ingek jutnak, az még csak hallgasson, s a gatyák sem mind undorítóak, de a kapták... Nos, aki azokat válogatja, számolja egyenként széttergetve, ha nem elég edzett az orra, jobb, ha hozzá se kezd. Hogy kinek melyik tétel jut, azt a tizedes dönti el, mert másként hajba kapnának fölötte, ha a kopaszoknak lenne akkora hajuk. De ez nem a mi dolgunk, innen már ruhátlanul lépünk a barátságatlan, örökké nyirkos, dohos zuhanyzóterembe.

Fülkék itt nincsenek, ellenben a mennyezet alatt az alapterület teljes nagyságában vascsövek hálójá fut, s ebből úgy másfél méteres közönként, négyzetes rendben zuhanyrózsák ereszkednek alá. Egyelőre azonban híre sincs a meleg víznek, s hogy még cifrábban fessen a helyzet, csapok sincsenek. A vizet központilag nyitják meg, s tíz-tizenöt perc elteltével ugyanígy zárják el, de addig, s úgy látom, nemcsak én vagyok vele így, ebben az értelmetlen tétlenségben másokat is zavar ez a tömeges meztelenség, mert nincs esetlenebb, kiszolgáltatottabb a ruháitól megfosztott emberről. Nemcsak a magam szemérmét rejteném, a másokét is igyekszem kívül rekeszteni szemem látómezején. Jöjjön hát a jó meleg víz, áradjon nyomában a gőz, mely fátylat borít a csupaszságra, s felhői jótékonyan kitöltik a meztelen férfitestek közt üresen maradt teret.

Egy zuhanyzófej alatt hárman, négyen próbálunk vízhez jutni. Eleinte tenyerünkkel kapkodunk a jó meleg sugárba, hogy áztatni, oldani tudjuk, majd testünkre kenni a felszeletelt mosószappan darabkáit. Először a fejemet szappanozom, de az izzadságtól és portól összeállt haj még ellenáll, s csak a harmadik kísérletre kezd el habzani. Vigyáznom kell közben, hogy ki ne csusszanjon markomból a szappan, mert nem kockáztatnék meg érte egy lehajlást. No, ezt a szakállas banalitást nem kell komolyan venni, csak azért emlegetem, mert ebben a helyzetben többeknek is beakad a kaukázusi népek homoszexuális hajlamára való tréfaszerű utalás, amelyet az illetékesek – tőlük maguktól tudjuk – törvényszerűen a szomszédaikra hárítanak. Persze, hogy megfordul ez a közismert történet azoknak a bajtársaknak a fejében is, akik épp fürdőtársuk hátát szappanozzák, majd körmeikkel vörös csikosra vakarják, mert mi másért tartatlanának mögöttük – szinte tünetetöleg – majdne karnyújtásnyi távolságot?

Többen már kifelé igyekeznek. Az ágyékra akasztott törölközővel sokkal nyugodtabban, magabiztosabban mozog az ember, s igyekszik, hogy a lócákra lerakott, összehajtogatott tiszta alsókból jobb állapotú, méreetszerűbb darabokhoz jusson. Amint látom, a levetett télies alsó öltözék helyett most kapjuk meg a nyári viseletnek megfelelő *májkákat*, azaz fehér vagy világosszürke atlétatrikókat és a fekete klottgatyákat. De a kapcaváson is puhább, lazább szövésű, ráadásul teljesen újnak látszik. Kár, hogy e jó kis fürdés után ismét az agyonhordott, piszkos gyakorlóruhát kell magunkra venni, igazán gondolhatott volna rá, ideadhatta volna a tiszta öltözékünket is az őrmester. Ebből azonban már csak vacsora után lesz valami.

Amíg távol voltunk, a kaszányában bővült a vaságyak sora, helyet kellett szorítani az újoncoknak. Bent foglalatoskodnak már ők is, kisebb csoportokba verődve társalognak, készítik öltözéküket a holnapi szemlére. Érkezésünkre az egyik kaszányaügyeletes a telefonasztalka fiókjából jókora csomag levelet vesz elő, s osztani kezdi. Nocsak – örvendek előre –, érdeemes volt ma visszatérni, hisz három levél is várt rám. Egyiket apám küldte, a második címzése ennél is kedvesebb, a harmadik borítékon pedig a Hutkay Sanyi szálkás betűire ismerek. Ez utóbbin a feladó számadatai is tábori postát rejtenek, hisz Lengyelországból érkezett. Mintha megsejtette volna, hogy erősen gondoltam rá az utóbbi napok egyikén, végre válaszra szánta magát. Lassan azonban itt a vacsora ideje, percekben belül sorakoztatni fognak, elteszem hát őket. Nyitom az éjjeliszekrényem fiókját, de visszatolni már nincs erőm. Könnyítenem kell rajta egy keveset, legalább egy borítéknyit. Azt az egyet úgysem tudnám otthagyni. Visszaveszem, s a fiók szinte magától helyére megy.

A bejárati ajtó ellenben szélesre tárul, s bár az ágyamról nem látok odáig, megismerem a *kombát* mély, öblös hangját. Soha nem kell megerőltetnie a torkát, mint egyes kollégáinak, akik a figyelem felkeltése végett olykor re-

kedtre ordítják magukat. Sohasem nyújtja, nem cífrázza a parancsszót, most is csak közepes hangerővel, de hibátlan artikulációval szólítja fiait:

– Első üteg, esti létszámellenőrzésre kettős rendben sorakozz!

Erre a parancsra mindenkinek mozdulnia kell, csak a szolgálatban lévők távolmaradása igazolt, a tűnődésnek pedig, hogy miért nem közvetlenül a takarodó előtt tart Szigyelnyikov esti létszámellenőrzést, helye nincs. Az őrnagy végigtekint a kettős soron, s miután mindenkit helyén talál, szétnyitja a névsort tartalmazó mappát, és olvassa a neveket. Az utolsó „Jelen!” elhangzását követően egy cetlit vesz elő, majd az ablaksor mellett várakozó újoncok csoportjához fordul:

– Figyelem! Akinek a nevét olvasom, álljon ide a sor végére!

A bejelentés rögtön megtöri a fegyelmet. Mocorgás, forgolódás vonul végig köztünk, ám az őrnagyot ez most csöppet sem zavarja, ő is az újoncokra kíváncsi, így hát szeméhez emeli a cetlit:

– Arutyunyán!

Nyurga, intelligens tekintetű örmény fiú jelentkezik, és beáll a sorba.

– Gabrielján!

Vékonypénzű, kissé hajlott hátú gyerek indul, örmény ő is.

– Genoszján!

Neve alapján, akárcsak előző társai, szintén örmény. Kissé zömök, erős csontozatú – nem ifjonc, inkább már férfiember – válaszol, s közeledik magabiztos léptekkel kijelölt egységéhez. Zubonyán a szovjet egyetemek rombusz alakú, sötétkék alakra domborított aranycímeres emblémája látható, a felsőfokú végzettség jele. Beáll a sorba, de a *kombát* megszólítja:

– Látom, felsőfokú végzettséged van, ezek szerint csak egy évet szolgálsz. De mondd csak, milyen a szakképzettséged?

– Vegyészmérnöki diplomám van, őrnagy elvtárs, a Jereváni Állami Egyetemen végeztem.

– Rendben – bólint az őrnagy, majd szólítja a következőt:

– Kicsibekov!

Sovány, ráncos homlokú kazah legényke áll elő, s mint aki nem egészen érti, hogy mit kell tennie, kérdőleg néz a tisztre, az meg vissza rá:

– Hát te ki vagy?

A fiú derűs képpel jelzi, hogy érti a kérdést, ezért büszkén válaszol:

– *Sájjor!*

– No, ha sofőr vagy, állj te is a sorba – veti oda a szót, s újból a papír fölé hajol:

– Hamicevics!

Sápadt, beteges arcú szőke fiatalember válaszol. Haja és viseltes ruházata elárulja, hogy nem most kezdi a szolgálatot. Feltűnik ez Szigyelnyikovnak is, ezért rákérdez:

– Ezek szerint te vagy az új *mehánik*?

– Igenis! – feleli az újonnan érkezett specialista, majd sietősen hozzáfűzi:
– A berdicsevi tanezredben lettem kiképezve.

– Jól van. Fábíán közlegény a holnapi nap megmutatja neked az önjárót, melynek ezentúl te leszel a gondviselője. Értetted, Fábíán?

Az én válaszom azonban már nemigen érdekelte, hanem a következő utasítással az egész ütegnek szól:

– Egyelőre tehát ez az öt ember csatlakozik hozzánk. Fogadjátok őket barátsággal, és segísetek nekik a beilleszkedésben, mert magunk is tudjuk, hogy minden kezdet nehéz. Most pedig – szól Ivanov tizedeshez fordulva – indulás vacsorázni, és vacsora után, ahogy az új emberek is szokták, az alakzatban való menetelést, a nótázást fogjátok gyakorolni tizenöt percen át...

Apám levele a megszokott általánosságokon túl most némi meglepetést is tartogatott. Azt írja, hogy törött pengéjű kardomat, melyet házunk padlásán a tetőléc alá szúrva rejtettem el, elcserélte egy kisméretű, arasznyinál nem nagyobb bronz szobrocskára. *„Annyit én is meg tudok állapítani – írja –, hogy a kis szobor valamelyik római császár felemelt karú, ülő alakját ábrázolja. A bolt Tisza iszapjában találták, megmutatták, én pedig felajánlottam, hogy megveszem, mivel tudom, szereted a régiségeket. Pénz helyett a kardot kérték, azt mondták, régebben sokat látták a kezében, hát odaadtam. Remélem, nem fogod sajnálni.”*

Ha úgy igaz, amint írja, valóban nem sajnálom, de ha mégsem... Azt a kardot nyolcadikos koromban szereztem, ólomból öntött boxert adtam érte egyik osztálytársamnak. Nemcsak a pengéje volt csonka. Markolatának fából faragott része elkorhadt, darabkái kihullottak a kis fémteknőből, fekete bőrbevonata elrongyolódott, ezüst drótfonatdíszé szétszakadozott. Hogy mégis kézbe lehessen venni, a hiányzó részeket ólomból öntöttem ki, majd reszelővel, zsebkéssel formáztam foghatóvá. Sokat foglalkoztam vele, kedves emlékem volt. Sajnálom, ha értelmetlenül kellene megválnom tőle.

A vasalószoba félig zárt ajtaja mögül azonban gyanús beszélgetést hallani. A hangerőt óvatosan visszafogták a bentiek, de ami a kívülre került mondatfoszlányokból számomra összeáll, az nem több s nem kevesebb, mint hogy életre kelt az apám levelében felvetett téma. Mintha csak ott bent is alkudoznának, vásárolnának. Elteszem a borítékot, közelebb megyek, odasandítok. Négyen vannak bent: a három örmény és Roglják, akit leszerelése közeledtével örmesterré léptettek elő. Azonnal kiderül, hogy ő az egyik főszereplő, s éppen a legkisebb örmény, a Gabrielján nyakában függő súlyos kis aranyláncrea alkudozik. A seregben a Ljubimov jegygyűrűjén kívül senkinél sem láttam még értékesebb ékszert, s már az is kisebb csodának számít, hogy eddig meg tudta tartani a különlegesen csavart szemekből készült, mint mondja, szülői ajándékot. A fiú láthatólag nem akar megválni tőle, s két társa támogatásában bízva, tiltakozva hártja el a pénzt nyújtó kezet. A tiszthelyetes erre irattárcájába nyúl, és újabb bankjegyet vesz elő.

– Jól van, legyen hát százhusz márka – toldja meg fájdalmas képpel –, de ennél többet nem tudok érte adni.

A másik, akárcsak egy született kereskedő, két ujjá közé kapva felmutatja a láncra akasztott tömör kis oroszlánfejet:

– Csak ez magában tizenöt gramm, a láncsal együtt pedig harmincnál is több. Értsd meg, kevés, amit érte kínálsz!

Roglják azonban tántoríthatatlan. Egészen közel lép a fiúhoz, s arcába hajolva érzévekkel győzködi:

– Tudod te, hogy ez nekem háromhavi zsoldom? De csak azért, mert tisztí beosztásban szolgálok. Te másfél év alatt sem fogsz tudni összekuporgatni ennyi pénzt! Hát legyen eszed, mert ezt a láncot előbb vagy utóbb kitépi valaki a nyakadból, s akkor mehetsz panaszra akár a marsallhoz!

Az utolsó mondatra, mintha megrebbebb volna a fiú szeme, mintha belátta volna, hogy tapasztaltabb bajtársa csak javát akarja, biztatásért, tanácsért nézett honfitársaira. Roglják ezt a pillanatot megragadva elkezdte a vasalóasztalra rakni az öt darab húszast és tetejére még két tízest. S ekkor, a kiterített bankókra pillantva döbbsentem rá, hogy mitől ilyen költekező, préda a mi belorusz barátunk. Hiszen ezek a két háború közötti birodalmi márkák, ezeknek már legendájuk van. Évek óta itt forognak a kaszárnyában, állandóan átvág velük valaki egy tájékozatlan újoncot, ha csak... ez egyszer, bele nem avatkozom. Döntöttem. Roglják, mivel a háta mögött álltam, engem nem láthatott, ám az idősebb örmény, a vegyészmérnök észrevette arcomon a döbbsenetet, s ez elég volt ahhoz, hogy a legkisebb feltűnés nélkül szemkontaktusba kerüljünk egymással. Jobb karom önkéntelenül felemelkedett, s két ujjam összedörzölésével a pénz nemzetközi jelét mutatva, fejemmel tagadólag intettem. Ő azonnal megértette az üzenetet, s én, mint akinek nincs már itt semmi dolga, csöndben kihátráltam a vasalószobából.

Úgy negyedóra múlva a mosdóba indultam, hogy elvégezzem az esti toalettet. Már a borotválkozáshoz készültem, amikor a tükörben megpillantottam a rövidre nyírt hajú vegyészt. Mellettem állt, ő is tisztálkodni készült, de előtte, a tekintetemet keresve, mondani kívánt valamit. Pillantásunk a tükörben találkozott, s ekkor csodálkozó arccal csak ennyit kérdezett:

– Mondd, miért segítettél, miért álltál mellém?

Lehet, hogy fél percig is formálgattam agyamban a választ, míg rászántam magam, s egyenesen a tükörbe nézve ezt dadogtam:

– Ti örmények vagytok, én pedig magyar. Egy évi szolgálat után rájöttem, hogy az oroszok, akik egyébként kiváló emberek, szláv testvéreiket, az ukránt és a beloruszt is lenézik. Hogyan érezhetnek hát irántad s irántam? Nekünk legalább lélekben, gondolatban össze kell tartanunk, s ha megtehetjük, legyünk segítőkészek egymás iránt. Különben, ha hagytam volna megkötni ezt a tisztességtelen üzletet, most az én lelkemet is rágná valami.